

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата психологічних наук, доцента
Хуртенко Оксани Вікторівни на дисертаційне дослідження
СУХОДОЛІ ЮЛІЇ ОЛЕГІВНИ
на тему:
«СІМ'Я ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ»
Спеціальність: 053 «Психологія»
(галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»)
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Розвиток соціального інтелекту є важливим аспектом формування особистості молодшого школяра. Сприйняття навколишнього світу дитиною молодшого шкільного віку відрізняється від того, як його сприймають та розуміють дорослі. Це відбувається з малого життєвого досвіду, особливостей розвитку, сприйняття, мислення, уяви, високої емоційності.

Все це є частиною соціальної компетентності, яка також важлива у розвитку молодшого школяра, адже завдяки їй можливе подальше прийняття нових соціальних ролей, розширення соціальних контактів, у зв'язку з чим у дитини виникає необхідність у засвоєнні соціальних норм та регуляції поведінки, яка пов'язана з даними нормами.

Особливої актуальності проблема розвитку соціального інтелекту набуває в молодшому шкільному віці в сімейному оточенні. У цей час у межах та завдяки цьому первинному соціальному осередку спостерігається найбільш інтенсивний розвиток інтелектуальних здібностей дитини і, одночасно, формується розуміння нею системи взаємовідносин між людьми та моделей соціальної поведінки.

Актуальність наукової проблеми і можливість дослідження розвитку соціального інтелекту в молодшому шкільному віці під впливом сім'ї визначається недостатньою вивченістю цієї проблеми в науковій літературі та безсумнівною її соціальною значущістю.

Як видно з представленого рукопису, дисертанткою здійснено ґрунтовний аналіз дослідженої проблеми, що дало змогу здобувачці визначити адекватні до мети завдання дослідження, які й були реалізовані у дисертаційній роботі.

Розв'язання поставлених завдань дослідження дозволили Суходолі Юлії Олегівні отримати вагомі результати. До таких слід віднести елементи наукової новизни, а також загальні висновки та рекомендації, узагальнені за результатом дослідження, що свідчить про завершеність дисертаційного

дослідження і дає можливість розглядати його як авторський здобуток. Зміст дисертації відповідає поставленим завданням і визначеній логіці наукового дослідження.

На основі проведеного дослідження, дисертанткою уперше:

розроблено теоретичну модель соціально-психологічного супроводу розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання, яка ґрунтується на відповідному алгоритмі спільних дій сім'ї та школи, що передбачає інтеграцію зусиль дорослих членів сім'ї та засобів і видів професійної діяльності вчителів, описується такими видами діяльності: просвітницькою, профілактичною, діагностичною та корекційною; на основі зазначеної моделі розроблено програму авторського тренінгу «Розвиток соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання», унікальність якої полягає у впровадженні авторського тренінгу розвитку СІ молодших школярів у сім'ях зокрема, покращення якості їх освіти під час дистанційного навчання та збереження їх психічного здоров'я загалом;

удосконалено процес соціально-психологічного розвитку компонентів СІ молодшого школяра завдяки розробленій теоретичній моделі соціально-психологічного супроводу розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання;

Набули подальшого розвитку: змістове наповнення дефініції «соціальний інтелект молодшого школяра» (інтеграційна характеристика, що поєднує прояв його самооцінки та розуміння цінності інших, проявляється у взаємодії з іншими школярами і дорослими, які задіяні в освітньому процесі та є поза ним, передбачає розуміння і застосування норм і правил соціальної поведінки та комунікації, виявленні почуття відповідальності за власні дії (вчинки) та їхні наслідки на підставі аналізу і рефлексії);

наукові уявлення щодо спільних дій сім'ї та школи, інтеграції зусиль дорослих членів сім'ї та вчителів задля соціально-психологічного розвитку компонентів СІ молодшого школяра в сім'ї в умовах дистанційного навчання.

Дисертаційне дослідження Суходолі Ю.О. вирізняється достатнім рівнем теоретичного узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем.

Методичний інструментарій, застосований дисертанткою, представляє собою комплекс теоретичних і емпіричних методів, а також методів і методик психологічного дослідження, які характеризуються високою валідністю та надійністю.

Вихідні методологічні позиції здобувачки ґрунтуються на засадах української та зарубіжної психологічної науки, які в своїй основі

представляють змістовний синтез методології, засобів, методик, логіки та прийомів дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічний аналіз проблеми розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ї» авторкою проаналізовано соціальний інтелект як психологічний феномен, його зміст, критерії та структуру, сутнісні та змістові аспекти соціального інтелекту молодших школярів, а також психологічні особливості розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях.

У другому розділі «Організація дослідження розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях» подано теоретичну модель соціально-психологічного супроводу розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання. А також детально подано програму авторського тренінгу «Розвиток соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання».

У третьому розділі «Результати емпіричного дослідження розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях під час дистанційного навчання» обґрунтовано програму та методи проведення емпіричного дослідження, здійснено аналіз дієвості та інтерпретацію результатів емпіричного дослідження розвитку соціального інтелекту молодших школярів у сім'ях, а також надано практичні рекомендації батькам та педагогам щодо розвитку соціального інтелекту молодших школярів під час дистанційного навчання.

У публікаціях в повному обсязі відображено основні аспекти і результати дисертаційного дослідження, які пройшли ґрунтовну апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертаційний матеріал викладений достатньо аргументовано та методично витримано, його вирізняє чіткість задуму, якісний теоретичний аналіз, аргументованість висунутих тез, обґрунтованість зроблених висновків, здобутих у самостійному емпіричному пошуку.

Проте, до дисертаційної роботи є певні зауваження та пропозиції:
1. У першому розділі дисертаційного дослідження, підрозділ 1.1 здобувачкою зазначено, що психологічний клімат є складною сукупністю психологічних чинників, які сприяють або перешкоджають створенню єдності в сім'ї. На наш погляд, доцільно було б детальніше проаналізувати ці чинники.

2. У підрозділі 1.1 здобувачкою зазначено, що вчені наголошують на тому, що у сучасних сім'ях час від часу виникають різні труднощі та проблеми. Однак, в роботі не уточнено, хто саме з вітчизняних та зарубіжних учених вивчав дане питання.

3. У підрозділі 1.2 здобувачка стверджує, що ученими з різних країн було розроблено кілька моделей оригінального аналога соціального інтелекту, який відомий як «культурний інтелект» та були створені спеціальні інструменти для оцінки цього явища, такі як «шкала культурного інтелекту». Було б добре уточнити, що представляє собою дана шкала.

4. У підрозділі 3.2 зазначено, що у дослідженні брали участь такі по кількості і складові групи: контрольна група (КГ) (57 осіб – класи «Інтелект», 60 осіб – звичайні класи) та експериментальна група (ЕГ) (59 осіб – класи «Інтелект», 62 особи – звичайні класи). На нашу думку робота покращилася б якби було враховано гендерний момент, тобто вказано скільки конкретно хлопчиків та дівчат взяли участь у експерименті.

5. У підрозділі 3.2 здобувачкою проаналізовано показники тривожності та агресивності у КГ та ЕГ. На нашу думку варто було б проаналізувати окремо дані показники у хлопчиків та окремо у дівчат.

6. У підрозділі 3.2 здобувачкою подано результати дослідження за методиками О. Шешукової, К. Роджерса та Г. Капчелі. На нашу думку для кращого сприйняття отримані результати доцільно було б представити у вигляді рисунку.

Однак, викладені зауваження, в переважній більшості мають дискусійний характер і не зменшують науково-теоретичної і практичної значущості дисертаційного дослідження. Дисертація є завершеною працею, що містить нові науково-обґрунтовані результати.

Висновок. Дисертаційна робота Суходолі Юлії Олегівни на тему: «Сім'я як чинник розвитку соціального інтелекту молодших школярів під час дистанційного навчання» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктору філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №4, а її авторка, Суходоля Юлія Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія».

Офіційний опонент
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
кандидат психологічних наук, доцент

Завідуючий
Начальник відділу кадрів

" 30 " 04 2024 р

Хуртенко О.В.